

Poslanka Evropskega parlamenta

Ga.

Maria Gabriel

Evropska komisarka za inovacije, raziskave, kulturo, izobraževanje in mladino

Evropska komisija

Rue de la Loi 200

B-1049 Bruselj

Bruselj, 22. februar 2022

Zadeva: Zaskrbljujoče dogajanje na področju slovenskega kulturnega sektorja

Spoštovana gospa komisarka,

obračam se na Vas, ker želim izraziti svojo zaskrbljenost in morebiti predlagati ukrepe **za ohranitev naših dragocenih nevladnih umetniških ustanov, ki so zaradi nesprejetega financiranja njihovega dela od Ministrstva za kulturo Republike Slovenije na robu preživetja in obstoja.**

Slovenski sodobni umetniki so v sodobnem evropskem prostoru zelo pomembni. Izpostavljajo mednarodno priznane talente in predstavljajo Slovenijo kot državo s samozavestno, živahno in reflektivno umetniško sceno, ki jo večinoma ohranjajo živo prav nevladne in neprofitne organizacije. Njihovo delo, ki ga spremlja delo posameznih umetnikov, ima izjemno vrednost za mednarodno umetniško sceno in je neposreden znak razvite in demokratično uokvirjene družbe.

Takšne kulturne ustanove v Sloveniji so Gledališče Glej, Maska, Nomad Dance Academy Slovenija, Mesto žensk, Gledališče Ane Monro in Zavod Delak. Pomen njihove vloge v naši družbi je nesporen, saj so s svojim aktivnim udejstvovanjem na evropski kulturni ter politični ravni pripomogle k oblikovanju in profesionalizaciji sodobne kulturne scene tako v Sloveniji kot v mednarodnem prostoru. Gledališče Glej je eno redkih slovenskih sodobnih gledališč, ki je bilo ustanovljeno leta 1970 in ima

več kot 50 let delovnih izkušenj. Je najbolj izkušena ustanova za to kulturno področje, ki utira pot mladim umetniškim ustvarjalcem in občinstvu ter jim zagotavlja sredstva za dvig in razvoj kulturnih vsebin ter umetniškega znanja.

Januarja letos je ministrstvo za kulturo objavilo rezultate javnega razpisa za štiriletno financiranje tovrstnih kulturnih ustanov, na katerem pa so bile vse omenjene ustanove izločene iz financiranja. Ker je Gledališče Glej najstarejše neodvisno gledališče, ki predstavlja mednarodne povezave za prepoznavnost in preboj slovenskih umetnikov ter njihovih gledaliških dosežkov doma in v tujini, nenadno zmanjšanje njihovega financiranja postavlja pod vprašaj prihodnost dela več sto umetnikov in strokovnih sodelavcev pri različnih projektih.

Tako drastični proračunski rezi, na katere so bile kulturne ustanove povsem nepripravljene, v kombinaciji z odsotnostjo dialoga z akterji s scene povzročajo nepopravljivo škodo tej živahni in mednarodno visoko priznani kulturni sferi, hkrati pa diskreditirajo njene dosežke in ogrožajo vsak nadaljnji razvoj. Ukinitev financiranja, zlasti v kontekstu dolgoročnega zmanjševanja prostora za razvoj profesionalnih nevladnih organizacij, je prepoznana kot neposreden napad na te ustanove.

Razmere, s katerimi se sooča kulturni sektor kot celota, so neposredna posledica ignorance sedanje vlade ter njene popolne apatije pri zaščiti naših najdragocenejših kulturnih institucij in ustvarjalcev. Ministrstvo za kulturo že od začetka mandata sedanje vlade popolnoma ignorira potrebe kulturnega sektorja, saj je praviloma povsem neaktivno in nepovezano, ukrepi, ki jih sprejme, pa so večinoma škodljivi.

Ministrstvo je denimo uvedlo pomembne spremembe pravilnika o strokovnih komisijah za kulturne ustanove in javne razpise. Medtem ko so bile v preteklem mandatu komisije imenovane s preglednim javnim postopkom, pa to žal ne velja za sedanje strokovne komisije. S spremembami so zmanjšali število članov v komisijah in jih izključno strokovnjakov s posameznih področij prenesli na to, da v njih lahko sedijo uslužbenci ministrstva in imajo večino. To pa pomeni, da ne predstavljajo več strokovne komisije, temveč politično voden nadzorni organ, ki kreira usodo kulturnih ustanov in umetniških programov.

V tem primeru je prav takšna strokovna komisija odločala o tem, kateri program dobi sredstva na javnem razpisu za javne kulturne programe na področju umetnosti, ki jih za naslednja štiri leta (2022-2025) sofinancira država, ministrstvo pa trdi, da so bila sredstva dodeljena najbolje ocenjenim projektom po mnenju strokovne komisije, kar predstavlja velik problem. Še posebej, če upoštevamo dejstvo, da je Gledališče Glej dobilo dovolj točk za pridobitev sredstev, a je izpadlo, ker v proračunu ni dovolj sredstev.

Kljub temu to ni osamljen primer. Posledice sporne spremembe poslovnika in posledično netransparentnega imenovanja komisij so se pokazale tudi ob rezultatih

javnega medijskega razpisa za leto 2021 in se še dodatno potrdile, ko je bilo iz financiranja izločenih več lokalnih radijskih postaj (npr. Koroški radio, Radio Triglav itd.) ter specializiranih medijev, pomembnih za kulturo, kot so revija Kino, Razpotja, Literatura ali pa na primer najstarejša študentska radijska postaja Radio Študent.

Žal pa se proračunski rezi s tem ne končajo. Kot sem Vas že obvestila v pismu oktobra 2021, so tudi v sprejetju veljavnega rebalansa proračuna za leto 2022 predlagana bistveno zmanjšana sredstva za Spodbujanje kulturne ustvarjalnosti, ki je ključni vir financiranja nevladnih kulturnih organizacij, kar pa jih bo postavilo v izrazito težji položaj pri vključevanju v evropske projekte, saj preprosto ne bodo imele podlage iz nacionalnih sredstev.

Očitno je, da namerava sedanja vlada disciplinirati kulturne organizacije, ki sledijo predvsem družbenemu dobremu in lastni uredniški politiki. Zdaj je to še toliko bolj očitno, ko se zmanjšuje proračun za nevladne umetniške strukture, ki so znane po politično usmerjeni satiri, kritiki vsake vlade, po pogumnih, drznih in izjemnih umetniških prizadevanjih. Vlada pomanjkanje financiranja uporablja kot mehanizem za uravnavanje izrekovanja in ustvarjalnosti kulturnega sektorja - torej tistega, kar naj bi varovali.

Ker si po svojih najboljših močeh prizadevamo, da se takšni dogodki ne bi več dogajali, in skušamo od ministra za kulturo Vaska Simonitija zahtevati odgovornost za njegova dejanja, vendar zaradi dosledne ignorance naših opozoril, prošenj in neuspešnih pozivov računam na Vas, spoštovana komisarka, da nam pomagate zagotoviti, da takšna grozljiva dejanja vlade ne bodo ostala spregledana. Zagotoviti moramo obstoj kulturnih ustanov, ki omogočajo kulturno izražanje ter spodbujanje evropskih idej in vrednot. To so bistveni deli kulture v evropskih državah in si zaslužijo, da jih kot take tudi obravnavamo. Zagotoviti moramo njihovo zadostno financiranje, da bodo lahko še naprej služile svojemu namenu bogatenja naše skupne evropske kulture.

S spoštovanjem,

Irena Joveva (poslanka Evropskega parlamenta)